

Sığınma Raporu 2024 Yönetici Özeti

Sığınma Raporu 2024

Avrupa Birliği'nde Sığınma Durumuna İlişkin
Yıllık Rapor

YÖNETİCİ ÖZETİ

Haziran 2024

© Avrupa Birliği Sığınma Ajansı (EUAA), 2024

Avrupa Birliği Sığınma Ajansı (EUAA) veya EUAA adına hareket eden kişiler bu yayında yer alan bilgilerin kullanılmasından sorumlu değildir.

Kapak fotođrafı: iStock/[Halfpoint](#)

Lüksemburg: Avrupa Birliği Resmî Yayın Ofisi, 2024

PDF BZ-AH-24-001-TR-N ISBN 978-92-9403-967-5 ISSN 2600-3155 doi: 10.2847/50667

Bu belge kaynak belirtilmek kaydıyla çoğaltılabilir. Fotoğrafların veya EUAA telif hakkı kapsamında olmayan diğer materyallerin kullanımı veya çoğaltılması için doğrudan telif hakkı sahiplerinden izin alınmalıdır.

Önsöz

Avrupa Ortak Sığınma Sistemi'nin (CEAS) kuruluşundan bu yana ilk kez, Avrupa koruma arayan çok sayıda insana yardım etmeye çağırılmıştır. 2023 yılında sığınma başvuruları, 2015-2016 mülteci krizini anımsatan seviyelere yükselmiştir. Ancak gerçekte ülkeler çok daha fazla insana koruma sağlamıştır. Çünkü 2023'te 1,1 milyondan fazla sığınmacının yanı sıra Rus işgalinin başlangıcından bu yana 4,3 milyondan fazla geçici koruma faydalanıcısı kaydedilmiştir.

Bu çerçevede Yeni Göç ve Sığınma Paktı'nın kabul edilmesi, AB'nin kendine özgü çok uluslu sığınma sistemini geliştirmesi açısından önemli bir anı temsil etmektedir. Bu başarı, sofistike bir çerçevenin belirli ayrıntılarını ortaya çıkarmak üzere siyasi irade, esneklik ve teknik düzeydeki kapsamlı çalışmalar sayesinde hayata geçirilmiştir. Pakt, uygulamaların birbirine yaklaştırılmasında ve AB+ ülkelerinin çok sayıda sığınmacıyla başa çıkabilmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

Ancak Üye Devletlerin önümüzdeki yıllarda sebat göstermeye devam etmesi gerekeceği konusu açıklığa kavuşturulmalıdır. Hâlihazırda yığılmış işleri ele almak, artan sayıda gelen başvuruyu etkin bir şekilde işlemek ve koruma başvurusunda bulunanlara konaklama imkânı sağlamak için gerekli çalışmalar devam etmektedir. Yetkililerin aynı zamanda anlaşmada tanımlanan ortak prosedürlerle uyumlu olacak şekilde sığınma ve kabul sistemlerini yeniden yapılandırmaları gerekecektir. Bunun için ek kaynaklara ve ayrıntılı ulusal uygulama planlarına ihtiyaç duyulacağı açıktır.

Hâlihazırda 2 yıldır genişletilmiş bir yetkiyle faaliyet gösteren Avrupa Birliği Sığınma Ajansı (EUAA), 2023 yılında da benzeri görülmemiş düzeyde operasyonel destek, teknik destek ve eğitim desteği sağlayarak Avrupa'da uluslararası koruma alanında önemli bir aktör olmayı sürdürmüştür. Avrupa'nın sığınma sisteminde önemli gelişmelerin yaşandığı bir döneme girerken iyi donanımlı bir EUAA; Üye Devletlerdeki uygulamaların uyumlaştırılmasına, uzmanlığın artırılmasına ve Avrupa'nın koruma çözümleri sağlama kapasitesinin geliştirilmesine yardımcı olmaya devam edecektir.

Nina Gregori
İcra Direktörü
Avrupa Birliği Sığınma Ajansı

İçindekiler

İçindekiler	5
Giriş	6
1. 2023 yılında sığınma alanında dünya çapında yaşanan gelişmeler	7
2. 2023'te Avrupa Birliği'nde sığınmayla ilgili önemli gelişmeler	8
3. Avrupa Ortak Sığınma Sistemi'nin İşleyişi	9
Kutu 1: Ukrayna'dan gelen yerinden edilmiş kişiler için geçici koruma	9
3.1. Prosedürlere erişim	10
3.2. Dublin prosedürü	12
3.3. Koruma ihtiyaçlarının değerlendirilmesi için özel prosedürler	13
3.4. Sığınma başvurularının ilk derecede işlenmesi	14
3.5. Sığınma başvurularının ikinci veya daha yüksek derecede işlenmesi	15
3.6. Uluslararası koruma başvurusu yapanların kabulü	16
3.7. Başvuru sahipleri ve eski başvuru sahiplerini ilgilendiren gözaltı hususları	17
3.8. Bilgiye erişim	17
3.9. Hukuki yardım ve temsil	18
3.10. Tercümanlık hizmetleri	18
3.11. Menşe ülke bilgisi	18
3.12. Sığınma bağlamında vatansızlık	19
3.13. Korumanın içeriği	20
3.14. Yeniden yerleştirme ve insani kabuller	21
4. Sığınma prosedüründe çocuklar ve özel ihtiyaçları olan kişiler	22
5. 2023'te EUAA desteği	24
Sonuç	26

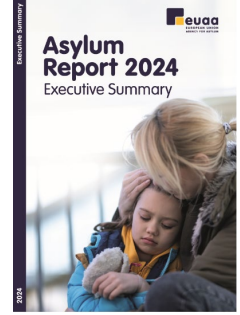
Giriş

2024 Sığınma Raporu Yönetici Özeti: Avrupa Birliği'nde Sığınma Durumuna İlişkin Yıllık Rapor, ana raporda ayrıntılı olarak sunulan uluslararası koruma alanındaki başlıca gelişmeleri özetlemektedir.

Özet; tüm AB dilleri ile Arnavutça, Arapça, Makedonca, Rusça, Sırpça, Türkçe ve Ukraynaca dâhil olmak üzere **30 dilde** mevcuttur.

Ana raporda sunulan bilgiler, kullanıcı dostu çeşitli kaynaklar aracılığıyla filtrelenebilir:

- **Ulusal Sığınma Gelişmeleri Veri Tabanı**; raporda açıklanan yasal gelişmeleri, kurumsal gelişmeleri ve politika gelişmelerini içermektedir. Güncellemeler ülkeye, konuya, yıla ve gelişme türüne göre aranabilir. Ayrıca bilgiler özetlenerek ülke ve tematik bölge bazında tablo hâlinde bir PDF belgesinde sunulmuştur.
- Rapor, **EUAA İçtihat Hukuku Veri Tabanı**'nı esas alarak hukuki gelişmelerden bir seçki sunmaktadır. Metin içindeki bağlantılar, okuyucuları veri tabanındaki belirli vakalara götürecektir.
- Sığınma Raporu'nun hazırlanmasında kullanılan kaynaklar, raporun sonundaki referanslar listesinde yer almaktadır. Bunlar ayrıca kaynak türüne göre gruplandırılmış ayrı ve ayrıntılı **Sığınma Kaynakları 2024** adresinde de mevcuttur. Okuyucular, kaynakların Avrupa kurum ve ajanslarından mı, uluslararası kuruluşlardan mı, ulusal makamlardan mı, sivil toplum kuruluşlarından mı yoksa düşünce kuruluşları ve akademiden mi geldiğini kolayca tespit edebilirler.

Additional resources to the Asylum Report 2024

Translations
in all EU
languages
and 7 non-EU
languages

1. 2023 yılında sığınma alanında dünya çapında yaşanan gelişmeler

Koruma ihtiyaçları 2023'te artmaya devam ederken Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, Taliban'ın Afganistan'ı ele geçirmesi veya COVID-19 salgını gibi önceki yılları tanımlayan türde tek başına katalizör görevi gören gelişme yaşanmamıştır. Bununla birlikte milyonlarca insanın evlerini terk etmesine neden olan yeni ve devam eden çatışmalar, iklim şokları, jeopolitik huzursuzluk, şiddet ve zulüm nedeniyle bu krizler 2023 yılındaki gelişmeleri etkilemeye devam etmiştir.

2023'te zorla yerinden edilen insanların sayısı, Afganistan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Latin Amerika ve Karayip ülkeleri, Myanmar, Somali, Sudan ve Ukrayna gibi önemli yer değiştirme noktalarıyla 114 milyonun üzerinde tarihi bir zirveye ulaşmıştır. Ekim 2023'ten itibaren Gazze'deki çatışmaların tırmanması ve buna bağlı insani kriz, bölgedeki koruma ihtiyaçlarını büyük ölçüde artırmıştır.

Bu koşulların ortasında uluslararası toplum, genellikle çok paydaşlı iş birliği ve çözüm sağlamaya katılan aktörlerin çeşitliliğindeki artışla, korunmaya muhtaç insanlar için çözümler geliştirme çabalarını sürdürmüştür. Bu tür bir girişimin en önemli örneği, Aralık 2023'teki ikinci Küresel Mülteci Forumu'nda verilen taahhüttür. Hükümetler, uluslararası aktörler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları yerinden edilmiş nüfusları ve mültecilere ev sahipliği yapan ülkeleri desteklemek amacıyla belirli politikalar ve programlar için 2,2 milyar ABD Dolarının üzerinde taahhütte bulunmuş ve 2030 yılına kadar 1 milyon mülteciyi yeniden yerleştirme ve topluluk sponsorluğu yoluyla ilave 3 milyon kişiye yardım etme sözü vermiştir.

İklim değişikliği ve iklim değişikliğinin yerinden edilmeye yol açmadaki rolü ile mülteciler ve ev sahibi topluluklar üzerindeki etkisi, uluslararası korumaya ilişkin söylemin ana temaları arasında yer almaya devam etmiştir. Sığınma bağlamında vatansızlık sorunlarını ve vatansızlık ile koruma ihtiyacı arasındaki karşılıklı etkileşim konuları da tartışılmıştır.

Uluslararası toplum sürekli değişen yerinden edilme modellerinin karmaşık yönlerini ele almaya devam ederken son yıllarda uluslararası koruma söylemi ve pratiğine giderek artan bir farkındalığın yön verdiği görülmektedir: zorla yerinden edilme sadece insani bir mesele değil, aynı zamanda bir kalkınma sorunudur. Dünya genelindeki mültecilerin çoğunluğunun sadece geldiği ortamlar değil, aynı zamanda kaçtıkları ortamlar da kırılındır; küresel olarak yerinden edilen insanların dörtte üçünden fazlası düşük ve orta gelirli ülkelerde misafir edilmektedir. Son yıllarda uluslararası toplumun çabalarında öne çıkan insani-geliştirme-barış yaklaşımı, işletmeler, finans kurumları ve sivil toplum kuruluşları da dâhil olmak üzere çeşitli paydaşların gelişim çözümlerine ulaşmada kendi uzmanlıklarını kullanmaları için kapsamlı yanıtlar verilmesini savunmaktadır.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-1-global-developments-field-asylum-2023>

2. 2023'te Avrupa Birliği'nde sığınmayla ilgili önemli gelişmeler

Avrupa Parlamentosu ve Konsey, Aralık 2023'te Göç ve Sığınma Paketi'nin kilit yasama araçları konusunda siyasi anlaşmaya varmıştır. Bu, Avrupa Ortak Sığınma Sistemi (CEAS) reformunda önemli bir atılımı temsil ederek Avrupa'yı işlevsel ve modern bir göç ve sığınma mimarisi ile donatmak için araçların tamamlanmasının önünü açmıştır.

2023 yılında AB, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırganlığının yıkıcı sonuçlarını ele almak üzere harekete geçmeyi sürdürmüş, uluslararası aktörler arasında daha yakın iş birliğini teşvik edecek adımlar atmış ve Ukrayna'nın iyileşmesi, yeniden inşası ve modernizasyonunu destekleyecek araçlar ortaya koymuştur. Geçici korumanın Mart 2025'e kadar uzatılması, milyonlarca yararlanıcıya istikrar ve öngörülebilirlik sağlamıştır. Avrupa'nın bölgede barış, güvenlik ve refah konusundaki uzun vadeli taahhüdünü teyit eden Avrupa Konseyi, Aralık 2023'te Avrupa Komisyonu'nun tavsiyesi üzerine Ukrayna ile katılım müzakerelerini başlatma kararı almıştır.

AB'nin dış sınırlarında baskı devam etmiş ve 2016'dan bu yana en yüksek sayıda düzensiz sınır geçişi gerçekleşmiştir. Frontex tarafından toplanan verilere göre AB'nin dış sınırında 385.000 düzensiz sınır geçişi tespit edilmiştir. Bu rakam 2022 yılına kıyasla %18'lik bir artışı temsil etmektedir. Bunu ele almak için AB, Avrupa Entegre Sınır Yönetimini kalibre ederek, mevcut bilgi sistemlerini ve bunların birlikte çalışabilirliğini geliştirerek ve göç rotaları boyunca kilit ortak ülkelerle çalışarak dış sınırlarının etkin yönetimine yönelik girişimlerde bulunmuştur.

Avrupa Komisyonu, Orta Akdeniz ve Batı Balkan rotalarına ilişkin 2022 tarihli iki eylem planını tamamlamak üzere 2023 yılında Batı Akdeniz, Atlantik ve Doğu Akdeniz rotalarına yönelik iki ek eylem planı sunmuştur. AB'nin dış sınırlarını düzensiz bir şekilde geçen insanların tahminen %90'ının bunu göçmen kaçakçılarının yardımıyla yaptığını kabul eden Avrupa Komisyonu, Kasım 2023'te göçmen kaçakçılığını önlemek ve bununla mücadele etmek için yeni mevzuat önerileri sunmuştur.

Koruma odaklı çözümleri dünya çapında teşvik etmek için AB, üçüncü ülkelerle kapsamlı ve karşılıklı yararlı iş birliğini sürdürmüştür. AB'nin göç ve sığınma politikasının dış boyutu kapsamındaki faaliyetler, düzensiz göçün temel nedenlerini ele alma; Avrupa'da korumaya yönelik yasal yollar geliştirme; dünyanın diğer bölgelerinde koruma çözümlerine destek sağlama; kaçakçılık ağlarıyla mücadele etme ve göç ve sınır yönetimi konusunda ortak ülkelerle birlikte çalışma çabalarını içermektedir.

Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD), AB hukukunun uyumlu bir şekilde yorumlanmasını ve uygulanmasını sağlama rolü çerçevesinde, 2023 yılında [20'den fazla karar ve emir yayınlamış](#) CEAS'nin çeşitli hükümlerini yorumlamıştır; örneğin, sığınma prosedürüne erişim, Dublin prosedürü, hızlandırılmış prosedürlerde etkili başvuru yolu ve aile birleşimi ile ilgili konuları ele almıştır.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-2-major-developments-asylum-european-union-2023>

3. Avrupa Ortak Sığınma Sistemi'nin İşleyişi

Avrupa'da korunmaya ihtiyaç duyan kişilerin sayısının hızla artması ve ulusal kabul sistemlerinin dolması sonucunda AB+ ülkeleri dalgalı durumu yönetmek için 2023 yılında yasal, siyasi ve uygulamaya yönelik girişimleri hayata geçirmiştir. Aynı zamanda ulusal sığınma ve kabul idarelerindeki bazı uygulamalara ilişkin endişeler sivil toplum örgütleri, BMMYK ve diğer uluslararası kuruluşlar tarafından dile getirilmiştir.

Kutu 1: Ukrayna'dan gelen yerinden edilmiş kişiler için geçici koruma

Ukrayna'ya yönelik askeri saldırılar ikinci yılına girerken, Ukrayna'yı terk eden 4,3 milyonu aşkın AB vatandaşı olmayan kişi, AB+ ülkelerinde geçici koruma statüsüyle ağırlanmaya devam etmiş ve korumanın geçerliliği Mart 2025'e kadar uzatılmıştır. 2023 yılında AB+ ülkeleri 1 milyondan fazla geçici koruma kararı almış olup bunların %99'unu Ukrayna vatandaşlarına yönelik olmuştur.

Savaşın başlangıcındaki yüksek seviyelerden bu yana geçici koruma sağlayan kararlar azalmakta ve 2023 yazı itibarıyla daha düşük bir seviyede nispeten sabit kalmaktadır.

Bazı AB+ ülkeleri, geçici koruma statüsünün istihdam veya aile birleşimi için ikamet iznine dönüştürülmesine izin vermiştir. Bazı ülkeler ise askerî saldırı başladığında Ukrayna dışında bulunan Ukrayna vatandaşlarına geçici koruma kapsamını genişletmiştir. Buna karşılık diğer ülkeler geçici korumaya uygunluğu sınırlandırmaya yönelik tedbirler almaya başlamıştır.

Mahkemeler ayrıca uygunluk kriterlerini de tanımlamıştır. *Başvuru Sahibi* ile *Devlet Göç Sekreterliği* arasındaki davada İsviçre Federal İdare Mahkemesi (FAC) aynı zamanda AB/EFTA+ vatandaşı olan Ukraynalılara geçici koruma verilmemesi gerektiğine [karar vermiştir](#). Avusturya Anayasa Mahkemesi, 24 Şubat 2022'den kısa bir süre önce ülkeyi terk eden ancak prensip olarak orada ikamet eden Ukrayna vatandaşları için geçici korumanın geçerli olduğunu [doğrulamıştır](#). Almanya'daki Münih İdare Mahkemesi *Başvuru Sahibi* ile *Göçmenlik Bürosu* (M 4 S 23.2442) arasındaki davada Ukrayna'dan gelen kişilerin evli olmayan partnerlerinin geçici korumaya uygun olmadığına [karar vermiştir](#). Mahkeme M 4 K 23.2440 sayılı davada da aynı sonuca varmıştır. Söz konusu karar Bavyera Yüksek İdare Mahkemesi tarafından 31 Ekim 2023 tarihinde 10 C 23.1793 sayılı kararla bozulmuştur.

Geçici koruma faydalanıcılarının ev sahibi toplumlara sosyal ve ekonomik entegrasyonunu desteklemek amacıyla burslar ve ücretsiz dil dersleri dâhil olmak üzere özel önlemler getirilmiştir. Uygun konaklama ve konut, acil bir konu olmaya devam ederken iş gücü piyasasına entegrasyon genel olarak kolaylaştırılmıştır. Bununla birlikte 2023 yılında AB+ ülkelerinde geçici koruma sağlayan kararların yaklaşık beşte üçü kadınlar ve kız çocukları, dörtte birinden fazlası ise çocuklar için verilmiştir ve bu durum birçok Ukraynalı kadının ev sahibi ülkede iş bulması için bir yük oluşturmaktadır. Ek olarak Ukraynalılar, kısmen diploma veya niteliklerin tanınmasına ilişkin prosedürlerin uzun sürmesi nedeniyle genellikle daha düşük vasıflı pozisyonlarda istihdam edilmiştir.

Ukrayna'dan gelen yerinden edilmiş kişilerin ihtiyaçlarını daha iyi anlamak amacıyla EUAA, OECD ile birlikte Ukrayna'dan Gelen Göçmenler Anketlerini uygulamaya devam etmiştir. Sonuçlara dayanarak [Haziran](#) ve [Ekim 2023](#) tarihlerinde iki bilgi formu yayınlanmıştır. Ayrıca "[Avrupa'da Sesler: Ukrayna'dan zorla yerinden edilen kişilerin deneyimleri, umutları ve beklentileri](#)" adlı

raporda devam etmekte olan anket aracılığıyla toplanan ilk elden tanıklıklar analiz edilmekte ve bu nüfusun dile getirdiği öne çıkan temalar sunulmaktadır.

3.1. Prosedürlere erişim

2023 yılında AB+ ülkeleri 1,1 milyonun üzerinde uluslararası koruma başvurusu almış olup bu rakam, 2015-2016 yıllarındaki mülteci krizinden bu yana en yüksek rakamdır. 2023'ün son çeyreğinde, yapılan başvuru sayısı 2016 seviyelerini aşmıştır. 2023'te her ay yapılan başvuru sayısı neredeyse her zaman 2022'dekinden daha yüksek gerçekleşmiş ve 2022'de olduğu gibi %90'dan fazlası ilk kez başvuranlardan oluşmuştur.

Almanya, alınan başvuru sayısı bakımından listenin başında yer almış (334.000, 2022'ye göre %45 daha fazla) ve toplamın yaklaşık %30'unu oluşturmuştur. En çok başvuru alan sonraki üç ülkenin her biri rekor sayılara ulaşarak başvuruların %41'ini oluşturmuştur: Fransa (167.000 başvuru, +%7 artış), İspanya (162.000, +%38 artış) ve İtalya (136.000, +%63 artış).

Nüfus büyüklüğüne göre sığınma başvuruları değerlendirildiğinde, Kıbrıs 1 milyon kişi başına yapılan yaklaşık 13.000 başvuru ile listenin başında yer almıştır. Sığınma başvuruları nedeniyle önemli düzeyde baskı yaşayan diğer ülkeler arasında Avusturya (1 milyon kişi başına 6.500), Yunanistan (6.200), Almanya (4.000), Lüksemburg (3.800), Bulgaristan (3.500), Slovenya ve İsviçre (her biri 3.400) yer almaktadır.

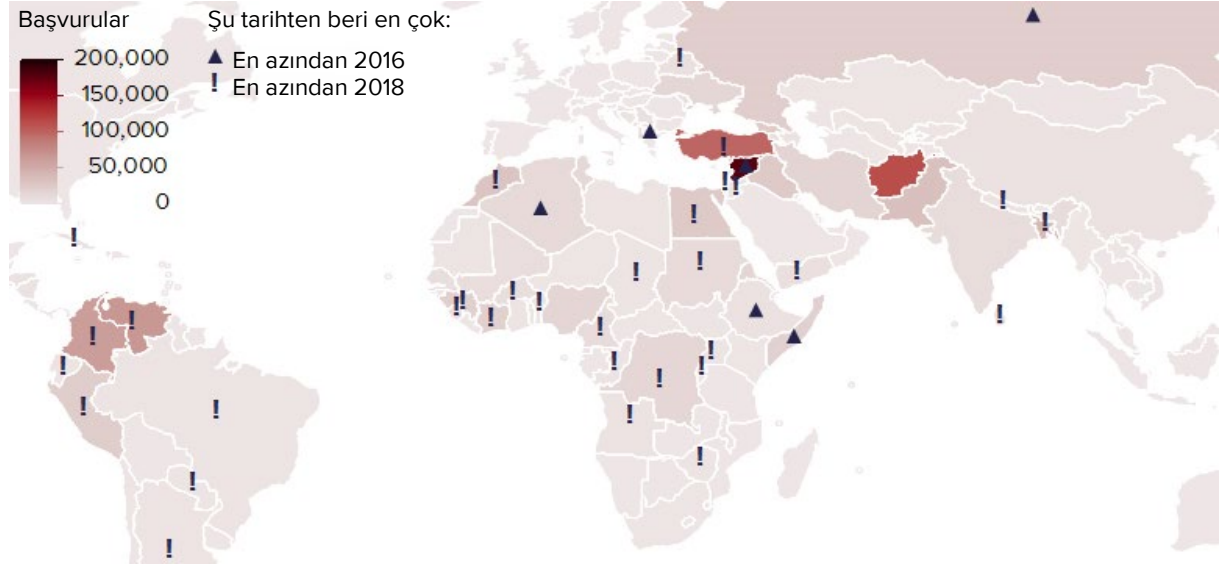
Suriyeliler, Afganlar ve Türkler, AB+ ülkelerine yapılan tüm başvuruların üçte birinden fazlasını oluşturarak uluslararası koruma için en fazla başvuruda bulunanlar olmaya devam etmiştir (*bkz. Şekil 1*). Tüm başvuranların yaklaşık altıda birini oluşturan Suriye vatandaşları, 2022'ye kıyasla %38 artışla 181.000 başvuruda bulunmuştur. Bu, 2016'dan bu yana en yüksek seviye olmuştur. Suriyelileri bir önceki yıla kıyasla %11'lik bir düşüşü temsil eden 114.000 başvuru ile Afganlar izlemiştir. Türkler rekor sayıda (101.000 başvuru) başvuru yapmış ve üçüncü en büyük başvuru sahibi grup olma konumlarını korumuşlardır. Bu, 2022'ye kıyasla %82'lik bir artış olup Afganların başvuru sayısını neredeyse aşmıştır.

Dördüncü ve beşinci sırada yer alan Venezuelalılar ve Kolombiyalılar da dâhil olmak üzere diğer vatandaşlıklardan da rekor sayıda başvuru yapılmıştır. Ekim 2023'te İsrail-Filistin çatışmasının tırmanmasının ardından Filistinliler, rekor sayıda sığınma başvurusunda bulunmuştur.

2023'te AB+ ülkeleri sınırlarda baskı yaşamaya devam etmiş ve gelen kişi sayısındaki yükselişle ilgili zorluklarla karşılaşmışlardır. Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin etkisi AB'nin dış doğu sınırları üzerindeki baskıyı sürdürürken Akdeniz bölgesindeki ülkeler, deniz yoluyla gelmeye devam eden göçmenlerle mücadele etmiştir. Balkan rotası boyunca hareketlilik yaşayan ülkeler, sınırları kontrol etme çabalarını artırmıştır. Artan sayıda başvuru alan Orta Avrupa ülkelerinde de baskı hissedilmiştir.

Şekil 1. AB+ ülkelerinde menşe ülkeye göre uluslararası koruma başvuruları, 2023

Notlar: Ekim-Aralık 2023 döneminde Portekiz için veriler mevcut değildir. Haritadaki sınırlar Avrupa Birliği tarafından resmî olarak onaylandığı veya kabul edildiği anlamına gelmemektedir.

Kaynak: 1 Şubat 2024 itibarıyla EUAA Erken Uyarı ve Hazırlık Sistemi (EPS) verileri.

Bu bağlamda AB+ ülkeleri, AB'ye düzensiz göçü azaltmaya ve önlemeye odaklanmış ve bu da zaman zaman bölgeye etkin erişimi etkileme riski oluşturmuştur. 2023 yılı boyunca, AB kurum ve kuruluşları, UNHCR ve uluslararası ve sivil toplum kuruluşları, bölgeye ve sığınma prosedürüne etkin erişim sağlamakla ilgili politika ve uygulamaları incelemiştir. Dış sınırlarda temel hakların olası ihlallerine ilişkin endişelerini dile getirmişler ve hem ulusal hükûmetlerine hem de Avrupa Komisyonu'na, temel haklara saygı gösterilmesi ve *geri gönderme* ilkesine bağlı kalınması çağrısında bulunmuşlardır.

Bazı ülkeler, normal prosedürden sapmalara izin veren kuralları uygulayarak olağanüstü hâllerini sürdürmüştür. Ayrıca sınır güvenliğini sağlamak için teknolojinin kullanımına yatırım yapmaya başlamışlardır. Daha fazla sayıda başvurudan kaynaklanan artan iş yükü, birçok ülkenin kayıt ve yerleştirme süreçlerinde düzenlemeler yapmasına ve biriken başvuruların üstesinden gelmek için insan kaynaklarını yeniden düzenlemesine yol açmıştır.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-31-access-procedures>

3.2. Dublin prosedürü

2023'te Avrupa Komisyonu ve AB+ ülkeleri Dublin III Yönetmeliği'nin etkinliğini artırmaya odaklanmıştır. Üye Devletler, 29 Kasım 2022 tarihli Göç, Sınırlar ve Sığınma Stratejik Komitesi (SCIFA) toplantısında AB+ ülkeleri tarafından onaylanan Dublin III Tüzüğü Kapsamındaki Transferlerin Uygulanmasının İyileştirilmesine İlişkin Yol Haritasında (Dublin yol haritası) tanımlanan pratik çözümleri uygulamaya başlamıştır.

Bu tür pratik çözümler arasında personel alımı ve eğitimi, iş akışlarının ve standart işletim prosedürlerinin gözden geçirilmesi ve dijitalleşme girişimlerinin başlatılması veya sürdürülmesi yer almaktadır. EUAA, [Dublin transferlerinin uygulanması](#) ve [Dublin prosedürü kapsamında aile birleşimi](#) konularında güncellenmiş tavsiyelerin yanı sıra Dublin transferleri hakkında güncel bilgiler içeren bilgi formları yayımlanmıştır.

Dublin birimleri arasındaki iletişimin geliştirilmesi, Dublin transferlerinin uygulanmasındaki engellerin aşılması, Dublin prosedürlerinin iyileştirilmesi için kaynakların artırılması ve AB hukuku ve mahkeme kararlarına uyumun güçlendirilmesi gibi farklı tedbirler umut verici sonuçlar vermiştir. Avrupa Komisyonu, 2023 sonunda yayımlanan bir [çalışma belgesinde](#) AB+ ülkelerinden bir dizi iyi uygulama sunmuştur.

Dublin'deki birçok birim, artan başvuru sayısı nedeniyle 2023 yılında da baskı altında kalmıştır. EUAA, operasyonel planları çerçevesinde çeşitli Üye Devletlerdeki Dublin birimlerine destek sağlamıştır. Ukrayna'nın işgalinin Dublin birimleri üzerindeki etkisi 2022'ye kıyasla azalmış ancak birçok birimdeki görev ve iş yükünü etkilemeye devam etmiştir.

CJEU, önceki yıllara benzer şekilde Dublin III Yönetmeliği'nin yorumlanmasıyla ilgili birkaç ön karar vermiştir. Birçok AB+ ülkesi, bu kararlardan bazılarının (örneğin [C-323/21](#), [C-324/21](#) ve [C-325/21](#) sayılı davalar) uygulanmasının ilave pratik sorular ortaya çıkardığını ve Avrupa Komisyonu'nun Temas Komitesi veya EUAA'nın ağırlarındaki tartışmaların bu zorluklara çözüm bulmak için faydalı platformlar sağladığını belirtmiştir.

EUAA ve 29 AB+ ülkesi arasında düzenli olarak yapılan geçici veri alışverişine göre gönderilen Dublin taleplerine karşılık 2023 yılında 176.000 karar verilmiştir. 2022 yılına kıyasla %8 artışa işaret eden bu rakam, toplamda en az 2016'dan bu yana yıllık en yüksek rakama ulaşmıştır. Aylık Dublin kararlarının sayısı, aynı dönemde AB+ ülkelerindeki sığınma başvurularındaki artışın bir sonucu olarak, Temmuz ve Kasım 2023 arasında sürekli olarak 14.000 sınırının üzerinde seyretmiştir.

Genel olarak, Dublin taleplerine ilişkin alınan kararların yapılan sığınma başvurularına oranı yıllık bazda %15 ile 2022 yılına benzer seviyede gerçekleşmiştir. Dublin taleplerine ilişkin bazı kararlar aile birleşimi vakalarıyla ilgili olsa da kararların başvurulara oranının sabit olması, 2023'te artan sayıda sığınmacının yeni bir başvuruda bulunmak üzere ilk varış ülkesinden başka bir ülkeye taşındığını (ikincil hareketler olarak anılmaktadır) ve bunun da genel olarak sığınma vaka yüklerini etkilediğini göstermektedir.

Ülke seviyesinde Almanya ve Fransa, talepleriyle ilgili en çok kararın alındığı ülkeler olmaya devam ederek birlikte AB+ toplamının yaklaşık beşte üçünü teşkil etmişlerdir. Önceki yıllarda olduğu gibi tüm Dublin taleplerinde en çok kararı İtalya almıştır. İtalya'yı, Almanya ve Yunanistan takip etmiştir. Bununla birlikte Hırvatistan ilk kez ikinci ülke olarak kayıtlara geçmiş ve aldığı kararlar bir önceki yıla kıyasla neredeyse üç katına çıkmıştır.

2023 yılında, Dublin taleplerine yanıt olarak verilen kararlar için %72'lik bir kabul oranı söz konusudur. Bu oran, verilen tüm kararlar içinde bir başvuru için olumlu kararların payı anlamına gelmektedir (açık veya zımni olarak). Bu oran 2022 yılına kıyasla yüzde 12 puan artarak 2017'den bu yana en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Uygulanan Dublin transferlerinin sayısı (15.000) 2022'ye kıyasla sabit kalmıştır, ancak yine de COVID-19 öncesi seviyelerin oldukça altındadır (2019'a göre beşte ikiden fazla daha az). Dublin transferlerinin uygulanması, sığınma ve kabul yetkilileri üzerinde yıl boyunca düzensiz gelişlerdeki keskin artışın neden olduğu artan baskı nedeniyle kısmen engellenmiştir.

Dublin III Tüzüğü'nün 17(1) Maddesi 2023 yılında yaklaşık 7.500 kez uygulanmış olup bu sayı 2022 yılına göre beşte üç oranında artarak son 5 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Takdir yetkisi hükmü olan Madde 17(1), Üye Devletin düzenlemedeki kriterler kapsamında sorumluluğu olmasa bile üçüncü dünya ülkesi vatandaşlarının ya da vatansız kişilerin yaptığı uluslararası koruma başvurusunu incelemesini sağlamaktadır.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-32-dublin-procedure>

3.3. Koruma ihtiyaçlarının değerlendirilmesi için özel prosedürler

Üye Devletler belli koşullar altında uluslararası koruma başvurularının ilk derece incelemelerinin yapılması sırasında, Avrupa sığınma mevzuatında belirtilen temel ilke ve garantilere bağlı olarak hızlandırılmış prosedürler, sınır prosedürleri veya önceliklendirilmiş prosedürler gibi özel prosedürler kullanabilmektedir.

2023'teki sınır prosedürleriyle ilgili yasal gelişmeler, prosedürün ilk kez uygulanması için yapılan tekliflerden, prosedürün uygulanmasına ilişkin şartlardaki değişikliklere ve temyizlerin incelenmesi için yetkili mahkemeye kadar uzanmaktaydı. Bazı AB+ ülkeleri [güvenli menşe ülkeleri](#) listelerini ve güvenli üçüncü ülkeler şeklindeki adlandırmalarını değiştirirken diğerleri, bu tür listelerin benimsenmesi üzerinde çalışmaya başlamıştır. Yunanistan Devlet Konseyi tarafından Türkiye'nin güvenli bir üçüncü ülke olarak tanımlanması konusunda yapılan yönlendirme, 2023 yılında CJEU tarafından kararsız kalırken AIHM, Türkiye'nin güvenli üçüncü ülke olarak kabul edildiği başvuru sahiplerine geçici önlemler sunmuştur.

İkincil hareketlerden sonra yapılan başvurular kabul edilemezlik kararlarını tetiklemeye devam etmiş ve ABAD'nin 2024 yılında, başka bir Üye Devlette uluslararası koruma almış ancak insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele riski nedeniyle geri gönderilemeyen kişiler tarafından yapılan başvuruların işleme konulması konusunda karar vermesi beklenmiştir.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-33-special-procedures-assess-protection-needs>

3.4. Sığınma başvurularının ilk derecede işlenmesi

AB+ ülkeleri, artan sayıda uluslararası koruma başvurusuna cevap vermek için bir dizi eylemde bulunmuştur. Bazıları sığınma prosedürünü daha da hızlandırmak için mevzuat değişiklikleri önerirken, alınan karar sayısını en üst düzeye çıkarmak için yeni çalışma yöntemleri, önceliklendirme politikaları ve ek personel istihdamı getirilmiştir. Üye Devletler, kişisel mülakatın süresini kısaltmak için prosedürde değişiklikler yapmayı da denemiştir. Bazı AB+ ülkeleri yeni bilgi sistemleri tanıtmış veya sistemlerini dijitalleştirmek için projeler başlatmıştır. Yetkili makamlar, geçmişteki kalite değerlendirme girişimlerinden çıkarılan dersleri takip etmiş, personele daha fazla eğitim vermiş ve ilk derece usulleri ve kararları için yeni kalite inceleme süreçleri başlatmıştır.

STK'lar, kişisel görüşmelerin planlanmasındaki gecikmeler, mülakat yapan memurların eğitim eksikliği ve sığınma prosedürlerinin uzunluğu ile ilgili endişelerini dile getirmeye devam etmiştir. UNHCR, 2023'te bazı Üye Devletler sığınma taleplerinin işlenmesi için üçüncü ülkelere sığınmaya başvuranların transferini kabul ettiği için sığınma prosedürlerinin dışsallaştırılması konusundaki tutumunu da dile getirmiştir. Yapay zekânın göçte kullanımı da endişe verici bir konu olarak tanımlanmıştır.

İlk derece kararları ve kapanan davalar

2023 yılında AB+ ülkeleri yaklaşık 677.000 ilk derece kararı vermiştir ve bu rakam 2017'den bu yana en yüksek rakamdır. Almanya, üst üste ikinci yılda da AB+ ülkeleri arasında en çok karar veren ülke olmaya devam etmiştir (yaklaşık 219.000 ile AB+ toplamının üçte birini oluşturmaktadır). Almanya'yı Fransa (133.000) ve İspanya (90.000) geriden takip etmiştir. Tüm ilk derece kararlarının yaklaşık üçte ikisi, bu üç ülke tarafından çıkarılmıştır. Ancak eğilimler farklılık göstermiştir: Almanya, 2022 yılına kıyasla AB+ ülkeleri arasında karar almada en büyük mutlak artışı kaydederken (+21.000), İspanya'da tam tersi bir durum yaşanmıştır (-13.000). Bu esnada Fransa'da karar verme süreci istikrarlı bir şekilde devam etmiştir.

Art arda üçüncü yılda da en fazla karar Suriyeliler (132.000 karar) ve Afganlar (89.000) tarafından yapılan başvurular hakkında verilmiş olup bu iki grup, birlikte AB+ ülkelerindeki tüm kararların üçte birini oluşturmaktadır. Verilen kararlarda aşağıdaki uyruklular için de kayda değer mutlak artışlar görülmüştür: Türkiye (38.000 ilk derece kararı), Venezuela (45.000), Fas (16.000), Gürcistan (23.000), Rusya (10.000), Kongo Demokratik Cumhuriyeti (11.000), Eritre (12.000) ve Ukrayna (10.000).

Sığınma başvurularına ilişkin kararlar, bir sığınma dosyasını kapatmanın yollarından sadece biridir. Durdurmalar ve diğer vaka kapanışları da ilk aşamada toplam çıkışa katkıda bulunmaktadır. Böylece 2023 yılında, ilk aşamada sığınma sisteminden çıkan vakaların toplam sayısı (ilk aşama kararları, geri çekilmelerden sonra durdurmalar ve diğer kapatmalar birleştirilerek) da son 6 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır (yaklaşık 863.000).

Ulusal sığınma sistemleri üzerindeki baskının seviyesini doğru bir şekilde göstermek için, yapılan başvuruların sayısı (giriş) tüm vaka kapanışları (çıkış) ile yan yana konulmalıdır. Bu durum, uluslararası koruma başvurularının girişi ile ilk aşamada sığınma sisteminden çıkan vakaların çıkışı arasındaki farkın son 5 yılın en büyük seviyesine ulaşarak genişlemeye devam ettiğini ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle 2023 yılında ilk derece sığınma sistemi, işleme koyabildiğinden yaklaşık 280.000 daha fazla vaka almıştır. Bu, vaka yükü birikiminde 2022'den beri %66 oranında artışa işaret etmiştir. Bu durum, 2021 ortasından bu yana görülen eğilimin devam etmesine ve dolayısıyla girişin sürekli olarak çıkışı aşmasına neden olmuştur.

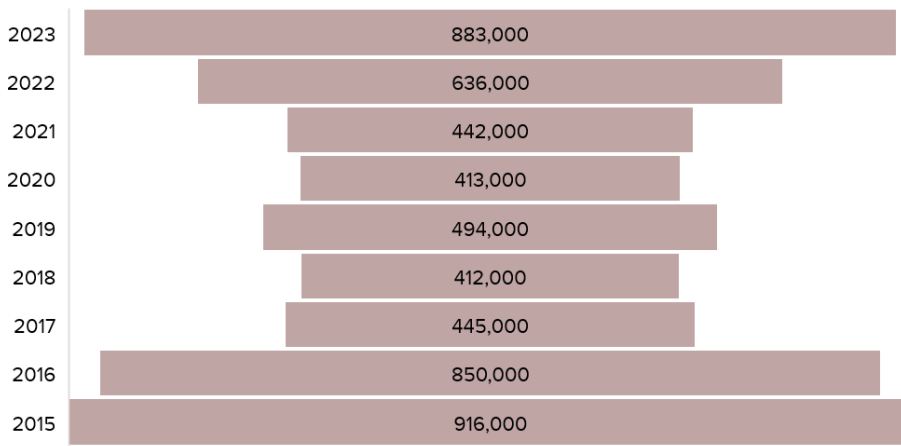

İlk derece mahkemelerinde bekleyen davalar

Başvurular ve kapatılan davalar arasındaki farkın sürekli olarak açılması, 2015 yılında kaydedilen seviyelerden sonra son 8 yılın en yüksek bekleyen dava sayısına ulaşılmasına yol açmıştır (bkz. Şekil 2).

2023 yılı sonunda, yaklaşık 883.000 dava ilk derece mahkemesinde karara bağlanmayı beklemektedir (2022 yılı sonuna göre beşte iki oranında bir artış). Vaka yükü çeşitli vatandaşlıklarla ilgiliyken en yüksek sayı Suriyeliler ve Türklerle ilgili vakalara aitti. AB+ ülkelerindeki tüm vakaların yarısı 6 aydan fazla bir süredir beklemeydi.

Şekil 2: Yıl sonunda AB+ ülkelerinde ilk derece mahkemesinde bekleyen dava sayısı, 2015-2023

Not: Ekim-Aralık 2023 döneminde Portekiz için veriler mevcut değildir.
Kaynak: 1 Şubat 2024 itibarıyla EUAA EPS verileri.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-34-processing-asylum-applications-first-instance>

3.5. Sığınma başvurularının ikinci veya daha yüksek derecede işlenmesi

2023 yılında, ikinci derecedeki gelişmeler, temyiz prosedürüne erişim hakkı ve koşullara bağlı olarak bir temyiz başvurusunu incelemesi gereken yetkili organlar üzerine odaklanmıştır. Uluslararası koruma davalarındaki temyiz başvurularının kapsamı (hem olayların hem de hukuki hususların *an itibarıyla* incelenmesi gerekliliği de dâhil olmak üzere) ve temyiz başvurusunun askıya alınmasının etkisi, mevzuat değişikliklerine ve yargı incelemesine konu olmuştur. Bazı ülkeler temyiz merciinde duruşma hakkına ilişkin kanunlarını güçlendirmiş ve bazı kararlar temyizde bu usuli güvencenin önemini vurgulamıştır. Ek olarak mahkemeler aynı cinsiyetten bir tercümanın, mülakatçının veya yargıcın temyizde bulunabilmesini sağlama gereğini vurgulamıştır.

Her yıl olduğu gibi temyiz organları, devam eden durumlar nedeniyle belirli başvuru sahiplerinin (örneğin, Gazze Şeridi ve Sudan'dan gelen başvuru sahipleri) temyiz başvurularının incelenmesini askıya almıştır. Ülkeler, menşe ülkelerdeki gelişmelere dayalı olarak kılavuzları da güncellemiştir.

Sığınma başvurularının uzunluğu ulusal makamları endişelendiren bir husus olup sivil toplum örgütleri, bazı AB+ ülkelerini makul süreler içerisinde karar vermeye çağırmaktadır. Uluslararası koruma davalarındaki temyiz başvurularının dijitalleştirilmesi, uzaktan duruşmalar yoluyla 2023 yılı boyunca devam etmiştir.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-35-processing-asylum-applications-second-or-higher-instances>

3.6. Uluslararası koruma başvurusu yapanların kabulü

Önceki yıllarda yaşanan zorluklar, 2023 yılında uluslararası koruma başvuru sahiplerinin kabulü ile devam etmiştir. AB+ ülkelerinin çoğundaki kabul yetkilileri; evsizlik, yoksulluk veya standardın altında yaşam koşulları bildirimleri nedeniyle hâlâ her başvuru sahibi için uygun konaklama sağlanması konusunda endişe duymaktaydı ve destek hizmetlerinin eksikliği uluslararası örgütler, ulusal insan

hakları kurumları, ombudsmanlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından sıklıkla dile getirilmekteydi. Bu durum çocuklar, kadınlar, LGBTIQ başvuru sahipleri gibi özel ihtiyaçları ve hassasiyetleri olan başvuru sahiplerini veya fiziksel ve zihinsel engelli başvuru sahiplerini olumsuz etkilemeye devam etmiştir (bkz. Bölüm 4). Mahkemelerden, tüm başvuranların maddi kabul koşullarına ve insan onuruna yakışır koşullara erişiminin sağlanması için sıklıkla talepte bulunulmuştur.

Acil ihtiyaçların karşılanmasının yanı sıra çeşitli ülkelerdeki ulusal makamlar, esnek ve sürdürülebilir kabul sistemleri sağlamak için yapısal çözüm arayışlarını sürdürmüştür. Bu durum, örneğin kurumsal yapıda, finansman yapısında ve diğer paydaşlarla yapılan iş birliği anlaşmalarında değişiklikler yapılmasını gerektirmiştir. EUAA [durum güncellemesinde](#) ayrıntılı olarak açıklandığı üzere kabul sistemleri, artan talep ve daha yüksek enerji maliyetleriyle başa çıkmak zorunda kaldıkça tesislerin çevresel sürdürülebilirliği daha fazla önem kazanmıştır.

Kabul sistemi üzerindeki baskı, kabul koşullarına hak kazanmaya ilişkin kuralların gözden geçirilmesinde ve daha katı bir şekilde uygulanmasında katalizör olmuştur. Mevzuatta yapılan değişiklikler genel olarak kabulün sona ermesini netleştirmiştir. Uluslararası korumanın tanınan faydalanıcıları özel pazarda kendi konaklama yerlerini bulmada zorluklarla karşılaştığı için kabul merkezlerinden çıkış önceki yıllarda olduğu gibi sık sık durağan bir hâl almış, hatta yavaşlamıştır. Politika önerileri, bu geçişi kolaylaştırmayı ve iş gücü piyasasına daha hızlı erişim sağlamayı amaçlamaktadır.

Zorlukların devam etmesi olası görünse de ulusal makamların, değişken başvuran ve mukim sayılarına ve profillerine etkin bir şekilde uyum sağlamak için kabulde esnek ve sürdürülebilir çözümler aramaya devam etmeleri gerekmektedir.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-36-reception-applicants-international-protection>

3.7. Başvuru sahipleri ve eski başvuru sahiplerini ilgilendiren gözaltı hususları

2023 yılında gözaltı uygulamaları ve koşulları uluslararası, Avrupa ve ulusal izleme ve yargı kurumları tarafından yakından incelenmeye devam etmiştir. Düzensiz bir şekilde gelen kişilerin sınırda alıkonulması ve bu kişilerin sığınma prosedürüne erişim veya danışmanlık ve hukuki tavsiye alma imkânları konusunda kamuoyunda tartışmalar yoğunlaşmıştır. Sınırdaki gözaltı koşulları genellikle uluslararası ve sivil toplum kuruluşları tarafından endişe verici olarak tanımlanmıştır. AİHM, önceki yıllara ait davalarda sınırdaki bu koşulları ve uygulamaları kınayan kararlar vermiştir. AİHM ve ulusal mahkemeler de başta çocuklar olmak üzere özel ihtiyaçları olan başvuranların tutuklanmasına karşı karar vermiştir.

AB+ ülkeleri, uluslararası koruma için başvuranlar da dâhil olmak üzere yabancıları gözaltına alma gerekçelerini genel olarak genişletmiş ve olası göçmen gözaltı süresini artırmıştır. Bazı ülkelerdeki mevzuat değişiklikleri, Dublin III Tüzüğü kapsamında başka bir AB+ ülkesine transfer edilmeyi beklerken kaçma riski olan başvuru sahibinin alıkonulması olasılığını da kapsamaktadır.

Politika tartışmalarındaki ana temalar arasında yabancıların geri gönderilmeyi beklerken alıkonulması, bu tür durumlarda *geri gönderme* ilkesinin uygulanması ve geri gönderme kararlarının fiilen uygulanabilmesi yer almıştır. Bu alanlar 2023 yılındaki hukukla ilgili gelişmelere de yüksek oranda yansımıştır.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-37-aspects-detention-involving-asylum-applicants-and-former-applicants>

3.8. Bilgiye erişim

Ulusal makamlar ve diğer paydaşlar, bilginin daha kolay ve çeşitli formatlarda ve dillerde erişilebilir olması için çaba göstermeye devam etmiştir. Bazı ülkeler, reşit olmayan başvuranlar ve Ukrayna'dan gelen yerinden edilmiş kişiler gibi belirli kitleler için özel bilgiler hazırlamıştır.

Bazı ülkeler, düşük tanınma oranlarına sahip ülkelerin vatandaşlarını, başvuruları reddedildiği için AB'ye tehlikeli yolculuklar yapmaktan caydırmaya odaklanan bilgilendirme kampanyaları başlatmıştır. Diğerleri ise reddedilen başvuranlar arasında menşe ülkeye gönüllü geri dönüş olasılığı konusunda farkındalık yaratmaya odaklanmıştır.

Birkaç yıllık çalışmanın ardından EUAA, sığınma sisteminde bilgi sağlama konusunda çalışan paydaşlara, tavsiye edilen metodoloji ve pratik araçların sunulduğu [Let's Speak Asylum](#) adlı kapsamlı yeni bir portal başlatmıştır.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-38-access-information>

3.9. Hukuki yardım ve temsil

AB+ ülkeleri, 2023 yılında sığınma prosedürünün tüm aşamalarında hukuki yardıma erişimin ve bu yardımın kalitesinin iyileştirilmesine yönelik çabalarını sürdürmüştür. Gelişmeler arasında kurumsal değişiklikler, sağlayıcılar için uzmanlık eğitimi ve uluslararası koruma alanında hukuki yardım sağlayıcısı olarak çalışmak için uygunluk kriterlerinin değiştirilmesi yer almıştır.

Bununla birlikte özellikle sınırlarda veya gözaltında hukuki yardıma erişim konusunda zorluklar yaşandığı bildirilmiştir. Örneğin, bir avukatla iletişim eksikliği ve gözaltına alınan sığınmacılar için etkili bir hukuki yardım hakkı farklı alanlarda gündeme getirilmiştir. Bazı ülkeler, gözaltına alınan sığınmacıların aile bireyleri, hukuk danışmanları ve ilgili kuruluşlarla iletişim kurma hakkını güçlendirmek için ulusal hükümleri değiştirmiştir.

Yerinden edilmiş kişilerin Ukrayna'dan gelmeye devam etmesiyle birlikte bazı AB+ ülkeleri, geçici koruma prosedürüne ilişkin yasal bilgi ve yardım sağlamaya devam etmiştir.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-39-legal-assistance-and-representation>

3.10. Tercümanlık hizmetleri

2023'te ulusal makamlar, mahkemeler, sivil toplum kuruluşları ve hizmet sağlayıcılar, sığınma prosedürlerinde ve kabul sisteminde tercüme erişimi ve tercümenin kalitesini artırmak için çaba sarf etmiştir. AB+ ülkelerinde artan başvurular, artan tercüme ihtiyaçlarını da beraberinde getirmiştir. Başvuranların profillerinin önceki yıllara benzer kaldığı bazı ülkelerde, kayda değer yeni bir ihtiyaç ortaya çıkmamıştır. Bununla birlikte farklı profillere sahip başvuranların kabul edildiği ülkelerde, etkili tercümanlık hizmetlerinin sağlanmasına ilişkin ilave zorluklar kaydedilmiştir. Genel olarak belirli dillerdeki eksiklikler, belirli hizmetler için tercüman bulunamaması ve heterojen standartlar, başvuranların usule ilişkin haklarını ve sağlık hizmetleri gibi hizmetlere erişimini etkilemeye devam etmiştir.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-310-interpretation-services>

3.11. Menşe ülke bilgisi

2023'te Menşe Ülke Bilgisinin üretilmesindeki önemli gelişmeler; raporlamanın standartlaştırılması da dâhil olmak üzere metodolojilerin iyileştirilmesi, ikili/uluslararası çerçeveler ve Avrupa düzeyinde çerçevelerin yanı sıra sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğinin geliştirilmesi, raporlar ve kaynaklar kamuya açık

hâle getirilerek Menşe Ülke Bilgisine erişilebilirliğin artırılması ve belirli alanları daha ayrıntılı bir şekilde ele alarak bilgi kapsamının genişletilmesi etrafında toplanmıştır.

Önceki yıllarda olduğu gibi, Menşe Ülke Bilgisi birimleri Avrupa'daki sığınma başvuru sahiplerinin geldiği en yaygın menşe ülkelerden birkaçı olan Afganistan, Suriye ve Irak'a odaklanmaya devam etmiştir. AB+ ülkeleri, bölgeye olan ilgi arttıkça Latin Amerika'daki gelişmeleri de izlemiştir. Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ardından, Rusya ve Ukrayna'daki güvenlik durumuna ilişkin Menşe Ülke Bilgisi ihtiyaçları önemli ölçüde artmıştır. Bu eğilim 2023 yılında da devam etmiş ve ulusal Menşe Ülke Bilgisi birimleri, mümkün olduğunda bilgi toplama misyonlarını da takip ederek iki ülke hakkında çıktılar üretmiştir.

Menşe Ülke Bilgisi üretimi alanında bildirilen zorluklar arasında personel eksikliği; çatışma, güvenlik kaygıları ve otoriter hükümetlerin bulunduğu ülkelere sınırlı erişim nedeniyle son gelişmelerle ilgili bilgilere erişilememesi ve mevcut kaynakları zora sokan acil taleplerdeki artış yer almaktadır.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-311-country-origin-information>

3.12. Sığınma bağlamında vatansızlık

Sığınma bağlamında vatansızlık, uluslararası koruma başvurusu için karar verme sürecini ve başvuru sahibinin prosedür güvencelerini etkileyebilmektedir. 2023 yılında vatansızlık, AB gündeminde önemli bir konu olmaya devam etmiştir. Bu durum özellikle vatansızlıkla ilgili hususların 2023'te iki önemli çatışma alanı olan Filistin ve Ukrayna ile ilgili olmasından kaynaklanmaktadır.

2023 yılında, vatansız kişiler tarafından AB+ ülkelerine yaklaşık 2.300 sığınma başvurusu yapılmıştır ve bu rakam 2022 yılı ile uyumludur. Yıl boyunca AB+ ülkelerindeki vatansız başvuru sahipleri için ilk etapta 1200'den fazla karar verilmiştir. Vatansız başvuru sahiplerinin tanınma oranı 2023'te %53 olarak gerçekleşmiştir; bu oran geçtiğimiz birkaç yıla nispeten benzer olmakla birlikte 2015-2016 mülteci krizi döneminden (her 10 karardan yaklaşık 9'unun olumlu olduğu dönem) çok daha düşüktür. 2023 yılı sonunda, vatansız başvuru sahiplerine ilişkin 1.900 dava ilk derece mahkemesinde askıda kalmıştır.

Vatansız sığınmacılar ve uluslararası korumadan yararlananlar ile bunların çocukları da dâhil olmak üzere, vatansız kişilerin haklarının tanınmasını artırmayı ve korunmasını sağlamayı amaçlayan bir dizi yasal gelişme kaydedilmiştir. Olumlu gelişmelerin ortasında sivil toplum kuruluşları, vatansız insanların haklarını tanımlamak ve tam olarak korumak için daha fazla çalışma yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-312-statelessness-context-asylum>

3.13. Korumanın içeriği

Korumanın içeriği, bir koruma türünden yararlananların sığınma ülkesinde sahip oldukları hakları ve ilgili yükümlülükleri ifade eder. Koruma, başvuru sahiplerine mülteci veya ikincil koruma statüsü (AB ile uyumlu statüler olarak da adlandırılır) veren olumlu bir karar alındığında verilir. Tanıma oranı, uluslararası koruma başvurularıyla ilgili verilen toplam karar sayısının bir yüzdesi olarak olumlu sonuç sayısını ifade etmektedir. Ulusal koruma türleriyle üçüncü ülke vatandaşlarına koruma statüsü verilirken, AB+ ülkeleri genelinde uyumlaştırılmamış bu statüler genellikle tanıma oranının hesaplanmasına dâhil edilmemektedir.

2023'te AB tarafından düzenlenmiş koruma formları için ilk etapta tanıma oranı art arda üç yıl artışla üçüncü yıl%43'e yükselmiştir. Bu oran, kararların %57'sinin mülteci statüsü veya ikincil koruma sağladığı 2016 yılından bu yana görülen en yüksek orandır. Artış çoğunlukla Afganlar, Iraklılar, Filistinliler ve Ukraynalılar için artan tanıma oranları ve Suriyeliler için verilen daha fazla karardan kaynaklanmıştır. Toplamda tüm olumlu kararların %54'ü mülteci statüsü verirken %46'sı ikincil koruma sağlamıştır.

AB tarafından düzenlenen statülerin ötesinde, AB tarafından düzenlenen statüler için verilen olumsuz kararların dörtte birinden fazlasının insani nedenlerle kalma izni sunan ulusal bir koruma biçimi sağladığını belirtmek gerekmektedir.

2023'te en yüksek tanıma oranına sahip milletler arasında Suriyeliler (%94), Ukraynalılar (%92), Filistinliler (%87), Yemenliler (%84), Eritreliler (%83) ve Belaruslular (%81) yer almaktadır.

Koruma sağlanan kişilerin aldığı hakların ve hizmetlerin ölçüsü ve kalitesi bu kişilerin, ev sahibi toplumlara etkili entegrasyonlarının geleceğini şekillendirmektedir. 2023 yılında mevzuat ve politika değişiklikleri aile birleşimi ve ulusal koruma biçimlerine odaklanırken bazı AB+ ülkeleri, sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle, ilgili ülkelerdeki koruma faydalanıcılarının ortak profillerine göre uyarlanmış entegrasyon politikaları ve stratejileri geliştirmeye devam etmiştir. Çok sayıda girişimle koruma faydalanıcılarının ilgili haklara erişmek için kullandıkları idari prosedürleri kolaylaştırmaya odaklanılmıştır.

Aile Birleşimi Yönergesinin yürürlüğe girmesinin 20. yıldönümü vesilesiyle, Yönergenin uygulanmasının iyileştirilmesine yönelik yayınlar ve tavsiyeler yayımlanmıştır. ABAD ve ulusal mahkemeler, kapsam ve kriterlere ilişkin ilgili kuralları açıklığa kavuşturarak, pratik uygulama konusunda rehberlik sağlamaya devam etmiştir.

Çeşitli girişimler, ulusal koruma biçimleri için kurallar ve kriterler oluşturmaya veya bunları düzenlemeye odaklanmıştır. Hukuki bir belirsizlikten kaçınmak adına bazı AB+ ülkeleri, çocuğun yüksek yararını veya *geri gönderme* ilkesini korumak için insani veya tıbbi hususlara dayalı oturma izinleri vermiştir.

2023'teki birçok entegrasyon girişimi doğal olarak eğitime ve dil öğretimine erişim desteği de dâhil olmak üzere geçici koruma faydalanıcılarını hedeflemiştir. Sivil toplum kuruluşları, ilgili hizmetlerin sağlanmasında ve toplum düzeyindeki yetkililerin çabalarını tamamlamada önemli bir rol oynamıştır.

Bildirilen zorluklardan sosyal konut alternatiflerinin sınırlı olması veya hiç olmamasının ve yerel piyasalarda düşük maliyetli konut sıkıntısının, uluslararası korumadan faydalananların kalacak yer bulması önünde engel teşkil ettiği belirtilmiştir.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-313-content-protection>

3.14. Yeniden yerleştirme ve insani kabuller

AB+ ülkeleri 2023 yılında yeniden yerleştirme taahhütlerini yerine getirmek için çaba gösterirken ulusal düzeyde belirli zorluklarla karşılaşmışlardır. Yerleştirilen mültecileri ağırlayacak konaklama yerlerinin yetersizliği nedeniyle önceliklerin yeniden belirlenmesi gerekmektedir. Aynı zamanda risk altındaki mültecilerin transfer edilmeyi beklediği üçüncü ülkelerde de acil durumlar (Türkiye'deki deprem gibi) meydana gelmiştir.

Toplamda 2023'te yeniden yerleştirme veya insani kabuller bağlamında üçüncü ülkelerden AB + ülkelerine yaklaşık 15.000 kişi gelmiştir. Bu sayı, COVID-19 salgını nedeniyle transferlerin ciddi şekilde kısıtlandığı 2020 yılı haricinde, 2016 yılından bu yana görülen en düşük sayı olmuştur.

İnsani kabul programları da dâhil olmak üzere yeniden yerleştirme ve tamamlayıcı yöntemlerin uygulanmasında sivil toplum kuruluşlarının rolü önemini korumaya devam etmiştir. Sivil toplum kuruluşları mültecilerin sevkine katılmış, risk altındaki mültecilerin tahliyesinin başarısına katkıda bulunmuş ve AB+ ülkeleri ile imzalanan anlaşmalara bağlı olarak, seçilen mültecilerin güvenli bir şekilde transfer edilmesini desteklemiştir. Bu kuruluşların başta barınma olmak üzere kabul hizmetlerinin sağlanmasındaki rolleri, bazı ülkelerdeki kabul sistemleri üzerindeki baskının hafifletilmesinde kilit rol oynamıştır.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-314-resettlement-and-humanitarian-admissions>

4. Sığınma prosedüründe çocuklar ve özel ihtiyaçları olan kişiler

2023 yılında bazı AB+ ülkeleri, fiziksel veya zihinsel engelli başvuranlardan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarına ve AB'ye tek başına gelen çocuklara kadar özel ihtiyaçları olan başvuru sahiplerinin sayısının artmaya devam ettiğini bildirmiştir. Sığınma prosedüründe sık sık yaşanan gecikmeler ve dolup taşan kabul sistemlerinin genel arka planına karşın, hükûmetler en savunmasız durumdaki kişiler için insan onuruna yakışır koşullar ve güvenlik sağlamak üzere çözümler aramaya devam etmiştir. Mevzuat ve politika değişiklikleri daha yüksek standartlardan sapmaya zaman zaman izin verirken uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları, bunun uzun vadedeki risklerinin altını çizmiştir.

Çok sayıda eşzamanlı varışın olduğu ülkelerdeki yetkililer, özel ihtiyaçların uygun şekilde tespit edilmesi ve değerlendirilmesinde zorluklarla karşılaşmıştır. AIHM'nin 2018-2020 yıllarındaki durumlara atıfta bulunarak 2023 yılında verdiği kararlar, özel ihtiyaçları olan başvuru sahiplerinin tespit edilmesi ve desteklenmesindeki eksikliklerin bu kişilerin hayatları üzerinde dramatik bir etkisi olabileceğini hatırlatmıştır. Ek olarak [EUAA araştırması](#), AB+ ülkelerinin büyük ölçüde veri koruma kaygılarından dolayı genellikle güvenlik açıklarına ilişkin veri toplamaması veya kaydetmemesi nedeniyle önemli veri boşlukları olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle uluslararası koruma için başvuranlar arasında tespit edilen en yaygın engel veya güvenlik açığı türlerini belirlemek zor olmaktadır.

Ekim 2023'te İstanbul Sözleşmesi, sığınma ve *geri göndermeme ilkesi* ile ilgili hükümler de dâhil olmak üzere AB açısından yürürlüğe girmiştir. Ülke düzeyinde çabaların odak noktası, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddet mağduru kadınlara destek verilmesi olmuştur. Kapsamlı haritalama çalışmaları, sığınma ve kabul sistemlerinde hâlâ kadınların ve kız çocuklarının güvenliğini riske atan pek çok boşluk olduğunu ortaya koymuştur. Bu boşluklar ve bunların zararlı etkileri mahkemeler tarafından da tespit edilmiş ve karara bağlanmıştır.

Ulusal makamlar, sığınma ve kabul sistemlerinin farklı SGIESC'lere (cinsel yönelimler, cinsel kimlikler ve cinsel özellikler) sahip başvuru sahiplerinin ihtiyaçlarına cevap verebilirliğini artırmak için çaba sarf etmiştir. Doğru ve zamanında menşe ülke bilgileri, LGBTIQ bireylerin durumlarını doğru bir şekilde değerlendirmek için durumlarına odaklanmıştır. Bu amaçla 2023 yılında EUAA, uygulayıcılara yardımcı olmak için [LGBTIQ hakkındaki Menşe Ülke Bilgisi Araştırma Kılavuzunu](#) güncellemiştir. İkinci derece mahkemeler başvuru sahiplerinin bu profilini korumak için genellikle olumsuz ilk derece kararlara müdahale etmiş ve onları tersine çevirmiştir.

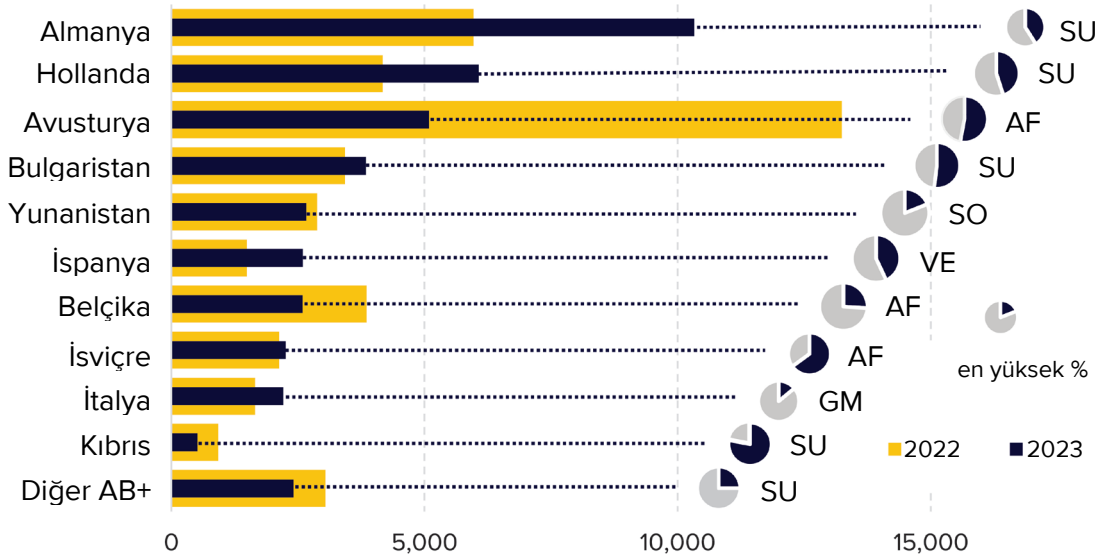
Avrupa'da geçici koruma talep eden kişilerin çoğunluğunu kadınlar ve çocuklar oluşturduğundan insan kaçakçılığına ilişkin hususlar AB+ ülkeleri arasında öne çıkmaya devam etmiş ve 2023 yılında daha fazla önleme ve koruma tedbiri alınmasını tetiklemiştir. Avrupa Komisyonu'nun Aralık 2022'de İnsan Kaçakçılığıyla Mücadele Yönergesi'nin revize edilmesine yönelik teklifinin ardından Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi ile Kasım 2023'te başlayan Üye Devletlerle müzakereler için yetki belgesini kabul etmiştir. Akabinde Avrupa Parlamentosu ve Konsey, Ocak 2024'te mevcut yönergenin kapsamının genişletilmesi konusunda gayri resmî bir anlaşmaya varmıştır. AB+ ülkeleri, kaçakçılık mağdurlarını daha iyi tanımlamak,

yönlendirmek ve korumak için ulusal düzeyde değişiklikler getirmiştir. Bazı ülkeler de mevcut eğilimleri analiz etmek için çalışmalar yaptırarak durumu izlemeye odaklanmıştır.

2023 yılında AB+ ülkelerinde refakatsiz olduğunu beyan eden 41.000 kişi sığınma başvurusunda bulunmuştur. Bu, 2022 yılındaki seviyeye (-%5) benzer gerçekleşmiş ve 2015'ten bu yana kaydedilen en yüksek ikinci seviye olmuştur. Refakatsiz çocuk başvurularının payı sabit kalmış olup AB+ ülkelerinde yapılan tüm başvuruların yaklaşık %4'ünü temsil etmektedir. Çocuk başvuru sahiplerinin önemli bir kısmı Suriye ve Afganistan'dan gelmekte ve toplamda AB+ ülkelerinde refakatsiz olduğunu beyan eden çocukların yaptığı her beş başvurudan üçünü oluşturmaktadır.

Şekil 3: Refakatsiz olduğunu beyan eden çocukların başvurularını alan ilk 10 AB+ ülkesi, 2023- 2022 karşılaştırması ve refakatsiz çocukların ana vatandaşlığı üzerinden yapılan başvuruların payı, 2023

Not: Ekim-Aralık 2023 döneminde Portekiz için veriler mevcut değildir.

Kaynak: 1 Şubat 2024 itibarıyla EUAA EPS verileri.

Başta Afgan refakatsiz çocuklar olmak üzere refakatsiz çocuklar tarafından örtülü olarak geri çekilen başvurular, zirve yaptığı 2022 yılındaki sayının üçte birinden daha fazla düşüş göstermiştir. Bu durum, refakatsiz çocukların AB+ ülkeleri içindeki ikincil hareketlerinde olası bir azalma olduğunu göstermektedir.

Birçok AB+ ülkesinde refakatsiz çocuklardan gelen başvuruların sayısındaki devam eden artış, bu çocukların kabulünde bazı değişikliklere yol açmıştır. Sorunların çoğu devamlılık gösterirken çocuklar için kabul koşulları genellikle ideal seviyenin altında kalmıştır. Mevzuat ve politika değişiklikleri, süreçleri hızlandırmayı ve uygun desteği sağlamayı amaçlarken STK'ler, bu gerilemenin uygulamada yol açabileceği risklere dikkat çekmiştir.

Ek olarak bazı AB+ ülkelerinde refakatsiz çocukların başvurularında vasi eksikliği bildirilmiştir. Rehberlik sağlamak ve hizmet kalitesini artırmaya yardımcı olmak amacıyla Temel Haklar Ajansı (FRA), vasilerin [eğitmenleri için bir el kitabı](#) ve beraberinde bir e-öğrenme platformu geliştirmiştir. Öte yandan EUAA ile birlikte, vasiler için [uluslararası koruma](#) ve [sığınma prosedürüne giriş](#) şeklinde iki pratik kılavuz geliştirilmiştir. FRA ve Avrupa Birliği Konseyi, sınır

yetkilileri ve diğer yetkililer için Avrupa sınırlarındaki çocukları koruma konusunda [kılavuz](#) yayınlamıştır.

Ana rapordaki bölüme bağlantı <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-4-children-and-people-special-needs-asylum-procedure>

5. 2023'te EUAA desteği

Avrupa'da göçmen baskıları ve karmaşık koruma ihtiyaçları devam ederken Ajans, gelişen kalıpları ele almak için operasyonel ve teknik desteğini genişletmiştir. AB'nin yerinden edilmiş milyonlarca kişinin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik toplu müdahalesinin ayrılmaz bir aktörü olan EUAA, Ukrayna'dan çok sayıda yerinden edilmiş kişiyi kabul eden ülkelere yardım

sunarak koruma çözümlerinin Avrupa genelinde uygulanmasına etkin bir şekilde katkıda bulunmuştur.

EUAA, politika yapıcılar dâhil olmak üzere çeşitli kitlelere kanıta dayalı bilgi sağlamak amacıyla sığınma alanındaki belirli temalar, son gelişmeler, yeni ortaya çıkan konular ve tahminler hakkında bilgi toplamaya, işlemeye, sentezlemeye ve analiz etmeye devam etmiştir. Avrupa Birliği Konseyi Fransa Başkanlığı'nın [yakınsama yol haritasını](#) takiben EUAA, sığınma taleplerine ilişkin karar alma uygulamalarını ve Üye Devletler arasındaki koruma oranlarındaki farklılıkların kaynağını, özellikle de Ajans tarafından [kılavuz notlarının](#) geliştirildiği menşe ülkelerle ilgili olarak analiz etmek üzere bir [pilot çalışması](#) yürütmüştür. Çalışma, tanıma oranlarındaki farklılıkların, ulusal politikalar, rehberlik ve içtihatlardan etkilenen karar alma uygulamalarının yanı sıra ulusal farklılıklar gibi çok sayıda faktörün karmaşık etkileşiminden kaynaklandığını ortaya koymuştur. Çalışmada ayrıca EUAA'nın ürün ve faaliyetlerinin uygulamalarda yakınsama sağlanmasına yardımcı olduğu vurgulanmıştır.

Ajans ayrıca Menşe Ülke Bilgisi ve kılavuz ürünlerinin kullanımı ve etkisine ilişkin derinlemesine bir [değerlendirme](#) gerçekleştirmiş ve EUAA'nın hem Menşe Ülke Bilgisi hem de ülke kılavuz ürünlerinin, (ilki esas olarak vaka görevlileri tarafından, ikincisi ise çoğunlukla politika yapıcılar tarafından olmak üzere) yaygın olarak kullanıldığını tespit etmiştir. EUAA'nın ürünlerinin ulusal kaynaklara kıyasla katma değeri; yetkililiği, titiz bir metodolojinin istikrarlı uygulanışı ve uyumlaştırma seviyesidir.

Ajans tarafından geliştirilen ve verilen eğitimler, sığınma ve kabul görevlilerinin etkin ve adil prosedürleri AB standartları doğrultusunda uygulayabilmeleri için bilgi, beceri ve özyönetimlerini geliştirmelerine yardımcı olarak CEAS'nin pratikte uygulanmasını desteklemiştir. 2023 yılında EUAA eğitim faaliyetlerine toplamda 13.000'den fazla katılım kaydedilmiş ve 7.500'den fazla öğrenciye eğitim verilmiştir.

EUAA'nın önemli çalışma alanlarından biri de özellikle sığınma ve kabul sistemlerinde orantısız baskı yaşayan Üye Devletlere operasyonel ve teknik yardım sağlamaktır. EUAA, 2023 yılında 13 AB Üye Devletine, her ülkenin özel ihtiyaçlarına bağlı olarak, birinci ve ikinci aşamada başvuruların kaydı ve işlenmesinde; ulusal kabul sistemlerinde; Dublin prosedüründe; savunmasızlık değerlendirmelerinde ve refakatsiz çocuklara yönelik korumanın artırılmasında; bilgi sağlama ve bilgi yönetiminin iyileştirilmesinde ve yer değiştirme ve yeniden yerleştirme

alanlarında kapasite ve kalitenin artırılmasına yönelik desteği de içerebilecek bir dizi alanda **operasyonel destek** sağlamıştır. Ajans'ın operasyonel desteğine ilişkin 2023 yılında yapılan değerlendirmeler, desteğin verimli bir şekilde sağlandığını ve iş akışlarının iyileştirilmesini ve kapasitenin artırılmasını mümkün kıldığını göstermiştir. Ek olarak 2023 boyunca EUAA, ikili yol haritaları ve AB tarafından finanse edilen bölgesel programlar temelinde üçüncü ülkelerle iş birliği yaparak CEAS'nin dış boyutunu desteklemeye devam etmiştir.

Mayıs 2023'te Ajans'ın ilk Temel Haklar Görevlisi (FRO) atanmış ve Ajans'ın Temel Haklar Stratejisini geliştirmeye ve Ajans'ın faaliyetleri bağlamında temel hakların ihlal edildiği iddialarına yanıt vermek üzere bir şikâyet mekanizması kurmaya başlamıştır. Ajans'ın yeni izleme birimi için bir metodoloji geliştirilmesine yönelik adımlar da atılmıştır. AB sığınma *müktesebatının* yasal yükümlülüklerinin pratikte nasıl uygulandığını izlemek, Üye Devletlerin baskıyı yönetme kapasitesini değerlendirmek, eksiklikleri önlemek, mevcut sınırlamaları belirlemek ve Üye Devletlerin bunları ele almalarına yardımcı olmak için Üye Devletlerle yakın bir şekilde çalışmaya odaklanılacaktır.

EUAA, 2023 yılında **Adalet ve İçişleri Ajansları Ağı'nın (JHAAN)** dönem başkanlığını yürütmüş ve beş ana öncelik alanında diğer ajanslarla birlikte çalışmıştır:

- Yapay zekânın kullanılması, biyometri ve birlikte çalışabilirlik ile ilgili konuları kapsayan dijitalleşme;
- JHA Ajanslarında AB Yeşil Mutabakatının Uygulanması;
- Karmaşık göç durumlarında bilgi sağlanması;
- Siber Güvenlik; ve
- Farkındalığı artırmak ve ağın faaliyetlerini ve işleyişini teşvik etmek için iç ve dış iletişim.

Ana rapordaki bölüme bağlantı: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-5-euaa-support-2023>

Sonuç

2023 yılında Avrupa ülkeleri, sığınma başvurularının üst üste ikinci yılda da artış göstermesiyle, rekor sayıda korunmaya muhtaç kişiye ev sahipliği yapmaya devam etmiştir. Çatışmalar, zulüm, insan hakları ihlalleri, doğal afetler ve bozulan ekosistemler milyonlarca insanı evlerini terk etmeye zorlarken kimileri de Avrupa'da koruma aramaya devam etmektedir.

2023 yılında AB+ ülkelerine yapılan 1,1 milyondan fazla başvuru, Avrupa'da göç krizinin yaşandığı 2015 ve 2016 yıllarındaki rakamları anımsatmaktadır. Ayrıca AB+ ülkeleri, Ukrayna'dan yerinden edilmiş kişiler için geçici koruma sağlayan 1,1 milyondan fazla karar vermiş olup çatışmalar devam etmektedir ve ülke hâlâ Rus işgalinin yıkıcı sonuçlarını yaşamaktadır. 2015-2016 ve 2022-2023 yılları arasındaki önemli bir fark, göç krizi sırasında artan sayıda başvurunun birkaç seçili ülkeden gelmesi, şu anda ise başvuru sahiplerinin daha fazla sayıda ülkeden gelmesi ve dolayısıyla koruma ihtiyaçlarının etkili bir şekilde değerlendirilmesi için rehberlikte daha fazla çeşitlilik gerektirmesidir.

Koruma arayan insanların toplam sayısının, Avrupa'daki sığınma ve kabul sistemlerini aşırı baskı altında bıraktığı anlaşılmaktadır. Ek kaynakların tahsis edilmesindeki siyasi irade ve AB, ulusal ve yerel düzeylerde çok sayıda paydaşın çabaları ve uzmanlığının bir araya gelmesi sayesinde koruma çözümleri belirlenmiştir. 2015-2016 döneminin aksine geçtiğimiz yıl, kamuoyunda "kriz" olarak dile getirilmemiş olup uluslararası ve geçici korumaya ihtiyaç duyan daha fazla insana hizmet vermiştir. Bu durum, ulusal sığınma ve kabul sistemlerinin işleyişindeki farklı derecelerdeki sınırlamalara rağmen Avrupa ülkelerinin hazırlıklarını artırma konusunda ilerleme kaydettiklerini ve koruma arayan yüksek sayıda insan akışını yönetmek için daha donanımlı olduklarını göstermektedir.

Bununla birlikte uluslararası örgütlerin, ulusal insan hakları kurumlarının, ombudsmanların ve sivil toplum kuruluşlarının standart altı yaşam koşulları, sınırlı destek hizmetleri ve evsizlik konularında sık sık rapor verdiği resepsiyon sistemlerinde yaygın boşluklar ve eksiklikler görülmüştür. Sığınma makamları, gelen başvuru sahiplerinin, Avrupa'ya ulaşmak için çıktıkları tehlikeli yolculukların bir sonucu olarak sağlık durumlarının giderek kötüleştiğini de bildirmektedir. Bu tür sağlık ihtiyaçlarına metodik ve sistematik bir şekilde yanıt vermek, daha fazla kaynak gerektiği anlamına gelmektedir. Baskının önümüzdeki yıllarda da devam edeceği aşikâr olduğundan AB+ ülkelerinin, ihtiyaç sahibi insanlara onurlu kabul koşulları sağlamak amacıyla işleme kapasitesini arttırmak ve kabul sistemlerini güçlendirmek için uygun şekilde programlama ve yatırım yapması gerekmektedir.

AB+ ülkelerinin etkili koruma sağlamak için gösterdikleri çabalar ile sığınma ve kabul sistemlerinin işleyişinde rapor edilen sınırlamalar arasında, yargı kurumlarının AB sığınma *müktesebatını* yorumlama ve CEAS'nin pratikte uygulanmasına rehberlik etme konusundaki rolü belirleyici olmuştur. Hem ABAD hem de ulusal yargı kurumları, bölgeye ve sığınma prosedürüne etkili erişim ve *geri göndermeme ilkesinin* uygulanması, Dublin prosedürü, başvuruların değerlendirilmesi, kabul koşulları (özel ihtiyaçları olan başvuru sahiplerine yönelik güvenceler dâhil) ve gözaltı konularına özellikle vurgu yaparak CEAS ile ilgili çeşitli alanlarda ulusal mevzuat, politika ve uygulamaları incelemeye devam etmiştir. Artan başvurular karşısında, uluslararası koruma başvurularının işleme alınmasının dışsallaştırılmasına yönelik girişimlerin siyasi gündemde kalmaya devam etmesi beklenmektedir. Bu bağlamda ulusal mahkemelerin, başvuru sahiplerine adil ve etkili sığınma prosedürlerinin sağlanması için adli incelemeler gerçekleştirmesi elzem olacaktır.

Bekleyen davaların önemli bir kısmının ikinci derecede karara bağlanmayı beklemesi nedeniyle mahkeme kararlarının AB+ ülkelerindeki yasal uygulamaları giderek daha fazla belirlemesi ve sığınma politikalarını etkilemesi beklenmektedir. Bu amaçla ulusal hâkimler arasında sığınma konusunda mesleki gelişim ve uzmanlığın geliştirilmesi için kaynak ayrılması elzemdir. CEAS'ye olan güveni artırmak ve CEAS'nin bütünlüğünü korumak için yetkililerin mahkeme kararlarına uyması da büyük önem taşımaktadır.

Önceki yıllarda olduğu gibi 2023'te de en çok tartışılan konulardan biri, sınır yönetimi ve ihtiyaç sahiplerinin korumaya etkin erişimine ilişkin çifte zorluk olmuştur. 2023'te dış kara ve deniz sınırlarını etkin bir şekilde kontrol etmek ve Schengen bölgesinin işleyişini korumak için entegre bir Avrupa sınır yönetim sisteminin kalibre edilmesine yönelik önemli adımlar atılmıştır. Bu, sınırlar ve güvenlikle ilgili bilgi sistemlerinin birbirine bağlanması ve birlikte çalışabilirliği, Avrupa kurumları ve ulusal makamlar arasında daha yakın koordinasyon ve üçüncü ülkelerle iş birliği yoluyla gerçekleştirilmiştir. Ek olarak Avrupa Komisyonu tarafından 2023 yılında taslağı çizilen Avrupa entegre sınır yönetiminin kilit bir bileşeni de temel haklara tam saygı gösterilmesidir. Bununla birlikte bazı durumlarda, korunmaya muhtaç olabilecek kişilerin bölgeye etkili erişimini engelleyen uygulamalara ilişkin raporlar ortaya çıkmıştır. Göç ve Sığınma Paktı'nda da öngörüldüğü üzere, AB+ ülkelerinin sınırlarda insan haklarına uyumu izleyecek bağımsız mekanizmalar kurmaları ve bu mekanizmaları yeterli şekilde donatmaları büyük önem taşımaktadır.

Hiç şüphesiz, pakt üzerinde varılan siyasi mutabakat ve sonrasında paktın kabulüne yönelik atılan pratik adımlar CEAS'nin evriminde önemli bir dönüm noktası olmuştur. CEAS, tarihsel evriminde her zaman AB+ ülkelerini sığınma ve kabul sistemlerini geliştirmeye ve koruma standartlarını artırmaya yönlendirmiştir. Pakt, çok yönlü ve çeşitli araçlar sağlayan modern bir sığınma sistemi sunmayı amaçlamaktadır. Ülkelerin çoklu, çeşitli ve çoğu zaman öngörülemeyen parametrelerle tanımlanan bir göçmen ortamındaki karmaşık gerçekliği ele almalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Olası tüm senaryoların hesaba katılması mümkün olmayacağından pakt, çözümleri güçlendirmeyi ve farklı araçlarıyla ele alınan olasılıklar yelpazesini genişletmeyi amaçlamaktadır.

Ortak bir mevzuat hazırlanması önemli olmakla birlikte birleşik bir sığınma politikası ve uyumlaştırılmış koruma standartlarına yönelik yalnızca bir adımdan ibarettir. Kuralların birleşmiş ve uyumlu bir şekilde uygulanması da aynı derecede önem arz etmektedir. Paktın kabulünü takip eden aylar, Avrupa Komisyonu'nun rehberliği ve AB kurumlarının desteğiyle ülkelerin, paktın pratikte işlenmesi için gerekli düzenlemeleri hayata geçirecekleri yoğun ama yapıcı bir dönem olacaktır. Bu süreçte ve sonrasında EUAA, AB+ ülkelere teknik, operasyonel ve eğitimle ilgili destek sağlayarak Avrupa sığınma mimarisinin hayati bir bileşeni olmaya devam edecektir. Ajans, güçlendirilmiş yetkisiyle, AB sığınma *müktesebatının* yasal yükümlülüklerinin pratikte nasıl uygulandığını izlemek, eksiklikleri önlemek, mevcut sınırlamaları belirlemek ve ülkelere bunları ele almada yardımcı olmak için ülkelerle yakın iş birliği içinde çalışacaktır.

Sığınma Raporu 2024: Yönetici Özeti

Avrupa'daki uluslararası koruma hakkında önemli bir bilgi kaynağı olan Sığınma Raporu 2024, 2023'te sığınma alanındaki başlıca gelişmelere kapsamlı bir genel bakış sağlamaktadır. Yönetici Özeti, esas raporun özet versiyonudur.

Avrupa Birliği Sığınma Ajansı (EUAA), Avrupa Ortak Sığınma Sistemi'ni tüm boyutlarıyla ele alan bilgileri derlemektedir. Bu bağlamda rapor, politikalarda, uygulamalarda ve mevzuatlarda yapılan değişiklikleri özetlemektedir. Raporda sığınma alanındaki eğilimler, 2023 referans yılına yönelik ana göstergeler, bir vakadan sorumlu Üye Devleti belirleyen Dublin sisteminin özeti ve refakatsiz çocuklar dâhil olmak üzere özel ihtiyaçları olan başvuru sahiplerine ayrılmış bir bölüm yer almaktadır. Avrupa yasalarını ve ulusal yasaları, AB sığınma *müktesebatı* bağlamında yorumlamak için içtihat örneklerine yer verilmiştir.

Sığınma Raporu 2024, eksiksiz bir tablo oluşturmak ve farklı bakış açılarını sunmak için ulusal makamların, AB kurumlarının, uluslararası kuruluşların, sivil toplum örgütleri ve akademi dünyasının öngörülerini dâhil olmak üzere çok çeşitli kaynaktan bilgi toplamaktadır. 1 Ocak - 31 Aralık 2023 dönemini kapsayan bu rapor, Avrupa'da uluslararası koruma alanındaki en son gelişmeler hakkında referans teşkil etmektedir.